

розглядає відносини власності, природокористування, охорони та відновлення об'єктів тваринного світу.

*Донець Ольга Володимирівна,
кандидат юридичних наук, асистент
кафедри екологічного права
Національного університету
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ТА КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В доктрині науки земельного права існує думка, що власність на землі історико-культурного призначення в значній мірі залежить від власності на нерухомі об'єкти культурної спадщини. Особливість яких полягає у їх прив'язки до землі. Тобто такий об'єкт не може бути перенесений на інше місце без втрати його цінності з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду та збереження своєї автентичності (ст. 1 Закону України «Про охорону культурної спадщини» від 8 червня 2000 року, за № 1805-III (Далі – Закон).

Чинне законодавство також притримується цього вектору. Так, із метою розмежування земель державної та комунальної власності у ч. 3 та 4 ст. 84 ЗК України закріплено перелік земель, що не можуть бути передані до комунальної або приватної власності. Частково у ньому знайшли своє відображення й землі історико-культурного призначення: «до земель державної власності, які не можуть передаватися до комунальної власності, належать землі під об'єктами природно-заповідного фонду та історико-культурними об'єктами, що мають національне та загальнодержавне значення. До земель державної власності, які не можуть передаватися у приватну власність, віднесено землі під об'єктами природно-заповідного фонду, історико-культурного та оздоровчого призначення, що мають особливу екологічну, оздоровчу, наукову, естетичну та історико-культурну цінність, якщо інше не передбачено законом».

Але, пам'ятка, крім пам'ятки археології, може перебувати у державній, комунальній або приватній власності (ст. 17 Закону).

Отже і пам'ятки національного значення (за винятком археологічних) також можуть перебувати у всіх трьох формах власності. Що доводить ч. 1 ст. 18 Закону: «пам'ятка національного значення, що перебуває у державній чи комунальній власності ...» Але, землі зайняті такими об'єктами, згідно до п. «в» ч. 3 ст. 84 ЗК України не можуть передаватися до земель комунальної власності. За даних обставин може виникнути ситуація, за якою пам'ятка національного значення перебуває у комунальній власності, а відповідна земельна ділянка у державній. Подібний стан речей вважається неприйнятним і вимагає відповідних змін на законодавчому рівні.

Окрім того, потребують дослідження так звані землі із об'єктами особливої ... цінності, які не можуть передаватися у приватну власність (ч. 4 ст. 84 ЗК України). За ст. 13 Закону поділ пам'яток на категорії національного та місцевого значення відбувається за своєю антропологічною, естетичною, етнографічною, історичною, мистецькою, науковою чи художньою цінністю. Зазначене положення деталізується ПКМУ «Про затвердження Порядку визначення категорій пам'яток для занесення об'єктів культурної спадщини до Державного реєстру нерухомих пам'яток» від 27 грудня 2001 року за № 1760. У відповідності до якого: «об'єкти культурної спадщини національного значення є особливою історичною або культурною цінністю і повинні відповідати критерію автентичності, а також принаймні одному з таких критеріїв: 1) справили значний вплив на розвиток культури, 2) архітектури, містобудування, мистецтва країни; 3) безпосередньо пов'язані з історичними подіями, віруваннями, життям і діяльністю видатних людей; 4) репрезентують шедевр творчого генія, стали етапними творами видатних архітекторів чи інших митців; 5) були витворами зниклої цивілізації чи мистецького стилю.»

Об'єкти культурної спадщини місцевого значення повинні відповідати критерію автентичності, а також принаймні одному з таких критеріїв: 1) вплинули на розвиток культури, архітектури, містобудування, мистецтва певного населеного пункту чи регіону; 2) пов'язані з історичними подіями, віруваннями, життям і діяльністю видатних людей певного населеного пункту чи регіону; 3) є творами відомих архітекторів або інших митців; 4) є культурною спадщиною національної меншини чи регіональної етнічної групи (статті 10, 11 зазначеної постанови). Критерій автентичності означає в даному випадку, що пам'ятка повинна значною мірою

зберегти свою форму та матеріально-технічну структуру, історичні нашарування, а також роль у навколишньому середовищі.

Отже, «особлива цінність» є обов'язковою для пам'яток національного значення, оскільки характеризує об'єкт культурної спадщини як видатний, такий, що відрізняється своєю унікальністю, а відповідно до цього і має більш важливе значення для усієї держави. У такому випадку різниця між об'єктами культурної спадщини національного значення та пам'ятками із «особливою цінністю» зовсім втрачається і мова йде, фактично лише щодо пам'яток національного значення, землі яких не можуть перебувати у комунальній власності. За таких обставин, вважаємо за доцільне внести зміни до норм діючого ЗК України. А саме, на нашу думку, потребує деталізації чинне земельне законодавство, шляхом: 1) формування чіткого переліку земель виключної державної власності; 2) закріплення виключно державної власності на пам'ятки національного значення; 3) внесення змін до ст.ст. 83,84 ЗК України із метою уникнення тавтології.

***Ріпенко Артем Ігорович,
кандидат юридичних наук,
начальник відділу правової експертизи
юридичного департаменту
Одеської міської ради***

ПРОСТОРОВЕ (ТЕРИТОРІАЛЬНЕ) ПЛАНУВАННЯ В УКРАЇНІ: ЕКОЛОГО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

На даний час в Україні землевпорядне, містобудівне та інше («водоохоронне», «лісоохоронне» тощо) планування територій не є єдиною (нерозчленованою) діяльністю. Їх (навіть разом) не можна назвати «просторовим (територіальним) плануванням» у його європейському розумінні (spatial planning). Наразі найбільш законодавчо врегульованими є містобудівне та землевпорядне планування. У цих сферах діють окремі законодавчі акти, насамперед, Закони «Про регулювання містобудівної діяльності» та «Про землеустрій». Замість того, щоб на підставі науково обґрунтованої концепції прямувати на шляху до інтеграції планувальної діяльності та, з урахуванням світового досвіду, запроваджувати систему інтегрованого просторового планування, вітчизняний законодавець прийняв рішення «подвоювати» містобудівну та землевпорядну документацію (невід'ємною